

Diplomatična Kelloggova kaša obuja smeh

Ta preštantana pogodba zoper
vojškovanje in Sovjetska Ru-
sija povzročata diplomatsko
skrb in glavobol.

Washington, D. C. — B. Kellogg, nekoli senator stare koreni-
ne iz Minnesote in zdaj državni
tajnik, je silno nesrečen človek.
Vse to prihaja od tega, ker je
imel odpraviti vojskovanje
med narodi in tako pokazati, da
je človeška družba dospela v
svojem razvoju do točke, pri ka-
teri pričenja prava civilizacija.
Stiri leta se že trudi ignorirati
sovjetske republike, ker se boji,
da neko govore z njim ob tr-
dem mraku in prekucnejo nje-
govo politiko v Nikaragvi in na
Haitiju in še v drugih krajih.
Zdaj se sovjetska vlada zaleta-
va v mednarodne zadeve s sar-
kastičnimi vprašanji brez nje-
vega dovoljenja, vrh tega pa še
dela najbolj neumne predloge
kot n. pr., da se napravi pogod-
ba za popolno odpravo vojne in
izdelovanje vonjega materiala.
Ali pi to strašno?

In take reči se gode ob času, ko
ima državni tajnik odpotovati v
Pariz, da prisotuje ceremoniji
podpisovanja pakta za odpravo
vojškovanja z Britanijo in nje-
nimi dominijoni, Francijo, Ita-
lijo, Japonsko, Nemčijo, Poljsko
in Čehoslovakijo. Britanija ima
pridržke, ki toliko pomenijo, da
se Britanija ne bo vojskovala,
dokler se ne preprča, da je vo-
jskovanje zanjo pametna reč.
Britanija bo zmešala kašo tako,
da bo težko pridobiti senat, da
odobri pogodbo. Nemški diplo-
matje so tudi študirali položaj
in Nemčija je na podlagi teh št-
dij sugerirala, da Sovjetska u-
nija tudi podpisuje ta pakt. Sovje-
ti in Britanija gledajo drug dru-
gemu v obraz na Daljnem vztok-
u. In dokler ima Britanija to-
rijsko vlado, to pomeni, da je
voja nevarnost v Aziji, kadar
Britanija gleda na Daljni vztok.
Toda torjti soglašajo s Kellogg-
om v tem, da bodo Rusi, ako se
jim dovoli priti v Pariz, brili
norce iz Kellogga in Chamber-
laina in delati ppogandno za
socialno revolucijo. Tega pa
bog ne daj, kajti to je nekaj
strašnega, pa tudi nesposobne-
ga?

Zdaj prične še le pravo me-
njenje historične kaše. Primo de
Riviera, nazadnjaški diktator
Španije, ki ima obrnjene svoje
pogledje nazaj, v svete blažene
čase nazaj, ko grmade svete so
plamtele, zahteva, da se Špani-
ja prizna kot sila prve vrste na
ta način, da se ji pošlje vabilo,
da podpisuje pogodbo v Parizu s
državami vred, ki so dobile pr-
votno vabilo.

Minilo je že več kot mesec dni,
odkar je Kellogg posvaril Špani-
jo, da ne bo povabljeni. Špani-
ski diktator je pa ukazal špan-
skemu poslaniku dolgega imena
Don Alejandro Padilla y Bella,
da vztraja pri zahtevi njegove
vlade. Kellogg je končno odklo-
nil da videti in je pooblastil svo-
jega podtajnika, da govori z
njim. Don Alejandro je namr-
nil obraz, kajti vedel je, da je
ravnatelj njegove sitnosti v
Moskvi. Kellogg se je bal, ako
se povabi Španija, da bodo Sov-
jeti takoj zahtevali skozi Nem-
čijo, da se tudi povabi v Pa-
riz.

Latinci v Washingtonu se ra-
di shajajo. Španski poslanik je
takoj povedal diplomatskim za-
stopnikom republik Argentinja,
Brazilija, Peru in Čile, kaj je
dozivel. Razgovarjati so se pri-
šli, ako tudi niso opravičeni od
vabila, akoravno jih ščiti Mon-
roejeva doktrina. Medtem ča-
soma se je pa španakemu dikta-
torju posrečilo speljati Fran-
cijo, da sugerira, da se Španija
(Dajle za 2. strani.)

Vodja železniških kurja- čev se štuli k Hooverju

Strokovno glasilo "Labor" ne bo
podpiralo Hooverja ne Smi-
tha.

Washington, D. C. — D. B.
Robertson, predsednik Bratov-
ščine železniških kurjačev in
predsednik Društva predsedni-
kov železniških delavskih or-
ganizacij, je formalno odobril
Hooverja. Obenem pa nazna-
nja, da "Labor", politično glasi-
lo železniških delavskih or-
ganizacij ne bo podpiralo Ho-
overjeve in Smithove kandidatu-
re, ravno tako ne bo prinašalo
izjav posameznih organizacij ali
njih članov glede predsedniške
kampanje.

Taj Robertsonovi izjavi je sle-
diha izjava senatorja Pittmana
iz Nevade, da so železniške or-
ganizacije naklonjene v resnici
Smithovi kandidaturi, ne glede
na to, da je bila posameznim or-
ganizacijam in njih odobromkom
dovoljena individualna akcija.

Take izjave povzročajo še večjo
zmešnjava med volilci, ki so
delavci. Prav zanesljivo pa po-
kazujejo, da so delavske železni-
čarske organizacije še daleč od
tega, da bi se lahko imenovala
organizacije razredno zavedne-
ga delavstva. Nasproti nam zi-
ja polovčarstvo — cincaje
semitje, ne odločnost, ki govo-
ri, da voditelji teh organizacij in
večina članstva teh organizacij
sploh ne veda, kam spadata: V
razred nastojčega razreda ali v
delavski razred. To zopet pome-
ni, da bo treba opraviti še ve-
liko izobraževalnega in podučne-
ga dela, da bo videti kakšne
večje uspehe.

Socialistična interna- cionalna za razoroženje

Soglasno sprejeta resolucija za
odpravo vojne; boj proti im-
perializmu.

Bruselj, 11. avg. — Delegatje
kongresa delavske socialistične
internacionalne so večerj soglas-
no sprejeli resolucije glede svet-
ovnega razoroženja. Resolucije
je poziva Ligo narodov, naj po-
vabi Unijo sovjetskih republik
na podpis arbitražne pogodbe, ki
je bila sestavljena na osemem
zborovanju Lige.

Kongres se je tudi izrekel za
takojšnjo popolno in brezpogoj-
no vojaško izpraznitev Porenja
in Saarske doline.

Belgijski delegat, senator De
Broekere, je v svojem govoru
apeliral na potlačena ljudstva
vsega sveta, naj se dvignejo po-
vsoj proti imperializmu, poseb-
no proti imperializmu Združenih
držav.

Avstrijska hrbiolazca sta se
uhila.

Dunaj, 11. avg. — Plezanje po
najstrmejši strani Dachsteina,
najvišje gore na Štajerskem, je
te dni tirjalo dvoje življenj in
tretjemu plezalcu so zmiznile
nogice. Sedem mladih hrbiolaz-
cev je splezalo 8000 čevljev visoko,
ko jih je zalotil snežni vihar. Tri
dni in tri noči so zmrzovali na
vrhu predno je prišla pomoč.
Medtem je eden zblaznel in ako-
čil v prepad in drugemu je spo-
drnilo, da je padel za njim.

Pri delu ubit.

Chicago. — George Fleyen je
bil v petek ubit, ko je prišel v
stik z električnim transforme-
jem, ko je delal po pravih tele-
fonske zveze v ozadij poslopja
na 45 Kenmore ave. — Fleyen
je bil služben pri Common-
wealth Edison Co.

Pol milijona inozemcev prišlo v zadnjem letu

Naselniški biro razburjen valed
velikega števila Mehikancev
in zahteva kvoto tudi zanje.

Washington, D. C. — Naselni-
ški biro delavskega departmen-
ta je te dni objavil število glede
priseljavanja v Združene drža-
ve v zadnjem fiskalnem letu, ki
je bilo končano 30. junija t. l.
Vseh inozemcev je prišlo 500-
631, torej 37,370 manj kot v
prejšnjem letu. Od teh pa je bi-
lo 193,631 obiskovalcev. Istočas-
no je 247,356 inozemcev zapusti-
lo Združene države, torej 20,848
več kot v prejšnjem letu. Čisti
prirastek na prebivalstvu valed
imigracije je 226,275 oseb.

Največ imigrantov je prišlo iz
Mehike, namreč 57,765. Evropa
je poslala: 54,157 iz Nemčije,
38,193 iz Irake, 33,597 iz Angli-
je, 23,177 iz Škotske, 18,740 iz
Italije, 18,664 iz Norveške, Šved-
ske in Danske, 17,968 iz Franci-
je itd.

V teku leta je bilo 18,839 imi-
grantom odklonjen vstop v A-
meriko. Poleg tega je bilo 11,625
deportiranih radi raznih pre-
stopkov. Od teh je bilo 5021 de-
portiranih v Evropo, 2984 v Me-
hiko, 2511 v Kanado, 297 v Za-
padno Indijo, 218 v Centralno in
Južno Ameriko, 232 na Kitajsko,
108 na Japonsko in 304 v druge
dežele.

Naselniški uradniki se najbolj
razburjajo radi velikega števila
došlih Mehikancev, katerih je
vsko leto več. Mehika nima kv-
te in naseljevanje od tam je svo-
bodno kot je bilo prej iz Evrope.
Delavski tajnik Davis zdaj pri-
poroča, da se tudi Mehika vklju-
či med kvotne dežele.

Mednarodna konvencija plekarjev zaključena

Ameriški plekarji delavci so
se tudi udeležili zborovanja.

Kopenhagen, Danska. — V
tem mestu je končalo mednarod-
no zborovanje plekarjev delav-
cev, alikarjev in tapetnikov.
Zborovanja so se udeležili za-
stopniki iz Danske, Nemčije,
Anglije, Holandske, Norveške,
Avstrije, Švedske, Švice, Čeh-
oslovake, Ogrske in tudi Ameri-
ke. Finaških delegatov ni bilo na
zborovanju, ker plekarji, sobni
alikarji in tapetniki stavkajo na
Finskem. Leta 1913, to je leto
pred izbruhom svetovne vojne,
so organizacije plekarjev del-
lavcev, pridružene mednarodni
organizaciji, šteje 66,398 članov,
zdaj pa štejejo 237,631 članov.

Mednarodni tajnik Streine je
opisal razvoj in napredek orga-
nizacije v teku pet in dvajset
let v svojem poročilu. Povedal
je, da so se v industriji zgodi-
le revolucionarne izpremembe.
Priporočal je, da se članstvo bo-
juje za postavje, ki ščitijo zdrav-
je plekarjev delavcev. Obža-
loval je, da razne države niso iz-
vedle sklepov konvencije, ki so
jih podpisale, proti zastruplje-
nju s svincem. Ta konvencija
se je obdržala v letu 1921 v
Washingtonu.

Streine je bil ponovno izvo-
ljen mednarodnim tajnikom.
Predlog, da se internacionalna
plekarjev delavcev pridruži in-
ternacionalni stavbinskih delav-
cev je bil poražen.

Suhaški agent ustrelil mladega
fanta.

Louisville, Ky. — V petek več-
er so suhaški agentje prišli v
stanovanje farmarja Clarence
Smitha, vzbudili njegovega šest-
najletnega sina in mu ukazali,
naj se obleče. Ker se je fant
nekoliko obotavljal, je eden a-
gentov potegnil revolver in fan-
ta ustrelil.

BERAŠKO PLAČA- NI PREDILCI NA JUGU

Delavke zaslužijo po \$11.88 na
teden.

Hopeville, Va. — Tubize Arti-
ficial Silk kompanija, ki lasti-
je veliko tovarno v Hopevillu in
ki je kapitalizirana z deset mi-
lijoni dolarjev, vplačuje svoje
prejce po 25 centov na uro. Ti-
sti, ki delajo po dnevu, prično
delati od sedmih jutraj in dela-
jo do treh popoldne. Tiati, ki
delajo ponoči, prično delati ob
enajstih zvečer in delajo do se-
dmih jutraj. Nekoli so bili prejci
plačani posebej za čezurno delo,
zdaj ni tega več, pa magari ako
delajo ob nedeljah in praznikih.

Delavke, ki delajo v delavnici
za dobovanje umetne avile,
prejemajo en cent manj mese-
kot prejci. Mesca je torej 24
centov na uro, v tednu pa dela-
jo 49 ur in pol, tako da zaslu-
žo na teden \$11.88.

Delavke prihajajo za delom v
tovarnah s farm. Tovarne ogla-
šajo v farmakih listih in vabijo
tako dekleta, da pušče farma in
pridejo delat v tovarne neisku-
šene in nepodušene o delu v in-
dustriji. Stanovanje dobe v
kompanijem prenočevališču in
plačajo zanj po dva dolarja na
teden. Tam so pod nadzorstvom
starejših žen, ki pazijo na to, da
ne pridejo s nikomur v dotiko,
da jih podučijo o delavski stro-
kovni organizaciji. Delavke, ki
se razgovarja o delavski stro-
kovni organizaciji, je takoj od-
slovljena, ako jo pri takem raz-
govoru zalote ženske, katerim
je naročeno, da pazijo nanje v
prenočevališčih. Delavke, ki je
v takem prenočevališču ima to-
liko kontrole čez svoje privatno
življenje kot otrok, ki je star
tri leta.

Stanarina in troški za obede
se odtegnejo vsak teden od me-
de in kar ostane dobi delavka
kot mezdo. Delavke in delavci
se plačujejo le s čeki in nikdar
v gotovini. Čeki se pa menjajo
le v kompanijah trgovinah,
tako da so delavke prisiljene ku-
povati svoje potrebščine v kom-
panijah trgovinah.

TRUST ELEKTRIKE KON- TROLIRAL UREDNIKE.

Zvezni rekord prikazujejo vpliv
trustovih propagandistov nad
uredniki časopisov v Indiji.

Washington, D. C. — Rakor-
di, katere je dobila v roke Zvez-
na obrtna komisija, prikazujejo
vpliv, ki so ga izvajali uradniki
in agente trusta elektrike nad
uredniki časopisja v državi In-
diani.

V časopisu "Angola Herald"
je bil v decembru pretečenega
leta priobčen uredniški članek,
ki je podpiral zahtevo senatorja
Thomas J. Walsh iz Montane,
da se uvede preiskava v delov-
ne trusta elektrike.

Kakor hitro je bil omenjeni
članek priobčen, je Frank J.
Gardner, direktor publikaškega
buroja trustovih interesov v
Chicago, naslovil pismo na Wil-
liam Stokesa, upravitelja Public
Utilities asociacije v Indiani, v
katerem mu je priporočal, naj
poizve, kaj je bil vzrok, da je o-
menjeni list, ki je prejemal og-
lase od trusta, priobčil trusto-
vim interesom sovražni članek.

Stokes mu je kmalu odgovo-
ril in pojasnil, da je prišel ome-
njeni članek v list brez vednosti
William, glavnega urednika ča-
sopisa. Stokes je tudi prejel
zagotovilo od lista, da se kaj ta-
kega nikoli več ne zgodi, ker se
lastniki časopisa boje, da bi iz-
gubili velike vrste denarja, ker
bi trust ne oglaševal več v njih
listu.

Sto delavcev ubitih v italijanski tovarni?

Dunajski listi poročajo o eksplo-
ziji, italijanski pa taje.

Dunaj, 11. avg. — Dunajski
listi poročajo, da je bila zadnji
teden silna eksplozija v torpedni
tovarni v Spezziji, Italija, ki je
uamrila sto delavcev in uničila
pol mesta. Poročilo se glasi, da
je razstrelba poškodovala več
parnikov v luki in tri bojne la-
dje; požar, ki je sledil, je razdejal
polovico mesta.

Italijansko poslanstvo na
Dunaju pravi, da je poročilo iz-
mišljeno.

Gibanje strojnikov oživele na jugu

Priltek strojnikov za priznanje
organizacije postaja silnejši.

Durham, N. C. — Med orga-
nizacijami, ki naraščajo v član-
stvu na jugu je tudi Mednarod-
no društvo strojnikov. George
Marshall, organizator ka štri-
najst južnih držav, zdaj dela za
organizacijo v Severni Karolini.
Posebno delaven je za pridobi-
vanje članov med avtomehani-
čarji, obenem je pa podvel tudi
ofenzivo proti R. J. Reynolds
Tobacco kompaniji, ki je pred
več leti prelomila pogodbo z
Mednarodnim društvom strojni-
kov.

Avtomehaničarji se radi pri-
družujejo organizaciji. V dveh
meseceh je bilo v Durhamu or-
ganiziranih okoli devetdeset od-
stotkov garaž.

Avtomehaničarji so navadno
slabo plačani, kot je to navada
na jugu. Delati morajo po šest-
deset ur v tednu. Včas delajo
po 16, 18 in 20 ur v garaži, v
kateri izhlapeva gazolin. Delo
je trdo, za katerega prejemajo
po petnajst dolarjev na teden.
Nekateri prejmaajo malo več kot
25 in 30 dolarjev na teden. Last-
niki garaž občutijo, da delavci
postajajo samozavestni, kakor
hitro se organizirajo v garaži.

Noben podjetnik ni bolj pri-
tilen na strojnike v državi kot
R. J. Reynolds kompanija v
Winston-Salemu. Ta kompani-
ja je znižala mezdo od leta 1919
za petdeset odstotkov.

Strojniki so pri tej kompaniji
prejemali po 60 do 90 centov na
uro, ko so bili organizirani. Dan-
es prejemajo po 32 do 50 cen-
tov na uro, 80 do 65 centov pa le
en par strojnikov. Trije preje-
majo po 80 centov na uro, pa ne
zaradi tega, ker opravljajo fi-
nejše delo, ampak za vohunare-
nje in ker so pripomogli zlomiti
stavko.

Stroji v tobačnih tovarnah za-
htevajo izredno fino delo pri av-
tomatičnih strojih. Doestkrat
se mora delo izvršiti do ene tiso-
čine palca. 200 strojnikov dela
v delavnici, 123 pa popravlja
stroje. Ti so pravi specialisti,
njih mezda je pa nižja kot na-
vadnih težakov.

Zanimiva operacija

Siamski dvojčci bosta ločeni v
svrhu, da se ena lahko omoži.

New York. — Združene drža-
ve imajo samo en par siamskih
dvojčkov in to sta 17-letni sestri
Margareth in Mary Gibb v Ho-
lyoku, Masa. Zračeni sta sku-
paj na koncu hrbtenice in po
mnenju zdravnikov se njuna kri
in živčevje meša.

Ena izmed dvojčic se bi rada
omozila in v ta namen sta obe
sklenili, da se podvržeta opera-
ciji v svrhu separacije. Opera-
cija te vrste je zelo nevarna in
lahko obe umreta. Toda deklici
sta pripravljene riskirati njuno
življenje. Dr. Francis P. We-
ston, mlad kirurg, izvrši opera-
cijo te dni v New Yorku.

200,000 Hrvatov spremi- lo Radiča na zadnji poti

Sedem ur so korakali po zagrebških ulicah za vozom
z Radičevim truplom v raznih uniformah in narodnih
nošah. Uradništvo je bilo izključeno in tudi kralj se
ni upal blizu. Kriza se poostruje; hrvatske organi-
zacije bojkotirale arbski tiak.

Japonska zahteva Monroe-doktrine za Azijo

Tokio, 11. avg. — "Hoči Sim-
bun," ki je navadno dobro infor-
miran japonski list, piše, da ja-
panska vlada pripravlja načrt
avoj "Monroe-doktrine" za vso
vzhodno Azijo. Načrt bo pred-
ložen Združenim državam pri se-
danjih pogajanjih za obnovo ja-
pansko-ameriške arbitražne po-
godbe. Japonska bo zahtevala,
da se iz nove pogodbe izključijo
odnošaji s Kitajsko.

Jedro japonskega stališča je
sledede: Kakor je v japonsko-
ameriških paktih dosledno ome-
njeno na zahtevo Združenih dr-
žav, da je ameriški kontinent iz-
ključen iz področja pogodbe, ta-
ko mora biti v bodoče izključen
vzhodni azijski kontinent s Av-
stralijo vred. Z drugimi beseda-
mi se to pravi: Kakor nečeta vi
Američani, da bi mi Japonci po-
segali v zadeve katerekoli latin-
ske republike v Ameriki, tako mi
Japonci nečemo, da bi vi Ameri-
čani odsejal posegali v zadeve A-
zije. To znači, da hoče Jap-
anska sama odloči siričiti za svo-
jo mir na Kitajskem kolikor se
tiče Združenih držav.

Ameriški krogi v Tokiju, ki so
čitali to poročilo, majojo z gla-
vami in pravijo, da Amerika ne
bo priznala teh zahtev. Ameri-
ka bo vztrajala za svoj stari
princip "odprti vrat" in "ena-
ke prilikoosti" na Kitajskem.

Silna demonstracija se je iz-
vršila v najlepšem miru in redu.
Nocoj so se kmetje že vračali
domov v vlakih, privatnih vozi-
lih in peš v ogromnih trumah.

Zagreb, 11. avg. — Kmetje
prihajajo iz vseh krajev Hrva-
ške v Zagreb k pogrebu Stjepana
Radiča, ki se vrši jutri. 200,000
jih je že tukaj in do jutri jih bo
gotovo veliko več. Zagreb je na-
tlačen ljudstva.

Kljub apeli voditeljev ljudske
stranke na ljudstvo, da se vzdrži
vsakih demonstracij proti Sr-
bom v smenjenju protesta proti
umoru Radiča, je organizacija
mladih Hrvatov danes pozvala
vse ljudstvo na bojkot arbskih
časopisov in knjig. Vse, kar je
tiskanega v cirilici, se naj igno-
rira.

Voditelji kmetake stranke ni-
so le prepovedali vladnim urad-
nikom prisotovanje pri pogre-
bu Radiča kot zastopnikom vla-
de, temveč tudi kot privatnim o-
sebam. Noben uradnik ne sme
iti za pogrebom. To pokazuje, da
se je prepad med Hrvaško in Sr-
bijo silno razširil.

Dr. Korolev, premijer in no-
tranji minister, je poslal tri va-
gone žandarjev v Zagreb, da bo-
do pazili na mir.

ZAVAROVALNA DRUŽBA BANKROTIRALA.

Primanjkljaj presega vrsto tri
milijona dolarjev.

St. Louis, Mo. — Feticija, ki
sta jo podpisala Massey Wilson
in C. Long, je bila vložena v fe-
deralnem sodišču, da se postavi
upravitelja International Life
Insurance kompaniji. Wilson in
Long, ki lastujeta večje število
delnic družbe, sta tudi vprašala
za sodniško prepoved proti zho-
rovanju delničarjev, ki je bilo
sklicano za 13. avgusta, na kate-
rem bi se razpravljalo o reorga-
nizaciji družbe.

V petičiji je zahteva, da Roy
C. Toombs, predsednik družbe,
predloži podatke o izginulih tri
in pol milijona dolarjih, katere
je imela kompanija shranjene v
svojih shrambah. Nadalje se
zahteva sodniška prepoved, ki
naj zabrani predsedniku in dru-
gim uradnikom razpolaganje z
delnicami brez odredbe sodišča.
Governer Dan J. Baker je ime-
novl državnega zavarovalnega
komisarja Robert Dalysja, da u-
vede preiskavo glede poslovanja
omenjene zavarovalne družbe.

Velika katastrofa v Vzhodni Indiji

Potres in zbebneli vulkan uničila
otok in čen tisoč prebivalcev
je mrtvih.

Batavia, Java, Vahodna Indi-
ja, 11. avg. — Otok Paloweh je
bil zadnje dni priročiče ene
največjih nesreč v tem delu sve-
ta. Ognjenik Rokātinda na o-
menjenem otoku, ki je furiozno
bljuval lavo več dni, se je raz-
letel 8. avgusta in silna poplava
vrela lave je uničila več kot po-
lovico otoka. Pet tisoč oseb je iz-
ginilo in preko tisoč oseb je iz-
gubilo življenje. Obenem je po-
morski potres vrget silno mao
morske vode preko otoka Flores;
voda je uničila tri naselbine. Ko-
liko je tam mrtvih, še ni znano.

ALI SMO ZOPET PRED DEPRESIJO?

Ce je tako, bodo trpeli delavel.

New York, N. Y. — Zopet se
zahteva visoka obrestna mera,
kredit se zopet omejuje. To so
znajenja depresije v industriji,
svari Delavski biroj, kar pome-
ni, da se brezposelnost še bolj
pomnoži.

Vlak ubil dentista.

Chicago. — Dr. Jos L. Singer
je v petek padel pod kolese pre-
mikajočega se vlaka Chicago,
Burlington & Quincy želaznice
na postaji Hinsdale. Singer, ki
je imel svoj urad na 2400 W.
Van Buren st., je bil prišel na
postajo, ko se je vlak je premi-
kal in mu je pri skoku nanj
spodletelo, da je padel pod kola-
sa, ki so ga zmečale.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena glasilov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; Chicago in Cileo \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inozemstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawdale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

188

Datum v oglepaju n. pr. (June 30-1926) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovite je pravočasno, da se vam ne uveljavi list.

KAKO BODETE GLASOVATI, DELAVCI?

Da, kako bode glasovali, delavci? To vprašanje je letos zopet pred nami. Ali bode glasovali za demokratično koračnico, ali za republikansko polko. To je vprašanje, ki ga zastavlja politični mašini starih strank in pri tem svirata vsaka po svoje, da zbegata volilce, da ne vedo pri čem da so, da volilci sploh ne zapopadejo, da nimamo dveh starih strank, ampak da je pred ljudstvom samo ena starih strank, ki se glede gospodarskega vprašanja prav nič ne ločita druga od druge.

Tega ne trdijo samo socialisti, zavedni delavci ali radikali, ampak to čivkajo in pojejo celo konservativni bizniški listi. Tako sodijo tudi celo profesorji, ki zagovarjajo kapitalistični način blagovne produkcije in distribucije in se najbolj trdno oprijemljejo vsega, kar je starega, nasprotujejo pa vsem novotarijam.

O Raskobu, načelniku finančnega departmenta General Motors kompanije, je znano, da je član republikanskega Union League Cluba. Kar čez noč je pa skočil v demokratično stranko. Naobratno pa vidimo, da sta Robert L. Owen in Irving Fisher planila v republikanski tabor.

Dnevnik "Chicago Journal of Commerce" pravi, glede Raskobovega uskoštva v demokratični tabor: "Dejstvo je to, da besedi republikanec in demokrat pomenita sedaj manj, kot ob času, ko je bila ustanovljena republikanska stranka. Nekdo se bila vprašanja, ki so delila stranke. Kje so danes? V tem trenutku niso razlike med demokratično in republikansko stranko večje, kot so med dudeldidajem in tideldundajem."

Devetdeset profesorjev, ki uče politično vedo, se je sešlo na univerzi Iowe. Po poročilu dnevnika "New York Times" so ti profesorji rekli, da sedenjen dvostrankinega sistema napoveduje rojstvo novih strank, zagovarjajočih nov red. Profesor Munro iz harvardske univerze je dejal ob tej priliki, da vprašanja ne ločijo stranki verikalno, ampak poševno ločujeta stranki v bloke, ki slone na ekonomskih in socialnih koristih. Ti bloki bodo nadomestili stari stranki, ki služita za stvarjenje mašine za izvolitev predsednika vsake štiri leta."

Nekako silno so se izražali tudi drugi profesorji.

Ako to vidijo stari in okostnili profesorji v idejah, zakaj bi tega ne zapopadli delavci, da ni najmanjše razlike med demokratično in republikansko stranko. Delavec, ki bo glasoval za kandidate teh dveh strank, bo koristil svojemu razredu in sebi ravnotoliko kakor če bi glasovnico zmečkal, jo obtežil s kamnom in vrge v vodo.

Obe stranki se bahata, da bode imeli za kampanjo toliko denarja na razpolago kot toče. Kdo pa bo dal denar za kampanjo? Mar delavci? Ti ga nimajo. Kapitalisti, borzljani, tovarnarji, borzni mešetarji in drugi, katerim ni treba težko delati z umom ali z rokami, bodo napolnili blagajni za kampanjo obeh strank. Iz tega sledi jasno in razumljivo, da se bodo med sabo pograbil za stopniki in predstavniki velike denarne mošnje. Bitka se ne bo vršila zaradi globokih načelnih vprašanj, ki ločijo pripadnike in predstavnike denarne mošnje v dve struji, ampak vsaka struja pojde v volilni boj za svoje gmočne koristi. Delavski interesi nimajo prav nič identičnega s temi koristmi.

Zato je tudi neumnost, ako delavci glasujejo za kandidate, katere že bode stare stranke. Agitatorji starih strank bodo v volilni kampanji natvezali poslušalcem razne bajke in pripovedke z namenom, da zmešajo volilce. To je njih stara navada, ker se z odprtim bojem ne upa nobena izmed starih strank zmagati. Delavno ljudstvo mora razumeti, da se pri vsakem volilnem boju gre za važna gospodarska vprašanja, ki posegajo globoko v gospodarstvo delavnega ljudstva. Dokler se bo delavno ljudstvo delilo geografsko, dokler bo verjelo, da v volilni borbi ne gre za to, kaj bo delavec jedel prihodnja štiri leta, kako se bo oblačil, s čim plačeval kurjavo, razsvetljavo, kje bo stanoval in kako nabavljati druga za življenje neobhodno potrebna sredstva, toliko časa bo mogoče agitatorjem starih strank skaliti vodo, da bode stari stranki ribarili v kalnem. Kadar bo pa delavno ljudstvo spre-

gledalo in to razumelo, tedaj bo glasovalo za kandidate, ki z jasnim in določenim programom za osvoboditev delavnega ljudstva stopajo v volilni boj. Stranka, ki ima tak jasen in določen program, je socialistična stranka. Njenih kandidatov ne postavljajo predstavniki in podporniki velike denarne mošnje, ampak postavijo jih za stopniki delavnega ljudstva na strankinih zborovanjih. Delavno ljudstvo lahko že letos pokaže, da je zrelo samo voditi svojo usodo."

VESTI IZ NASELIN

Iz Hollywooda v Črnomelj.

Črnomelj, Belokrajina. — Par spominov z mojega potovanja v rojstni kraj — iz Hollywooda v Slovenijo:

Dne 24. maja sem zapustil svoj dom v Hollywoodu, California, in sem dne 27. maja dospel v Chicago, kjer sem obiskal brata Johna, Franka in sestro Katarino ter mnogo drugih mojih starih prijateljev, pri katerih sem bil prav prijazno sprejet. Hvala vsem! — Oglasil sem se bil tudi v Izletnem uradu SNPJ, kjer sem dobil vse potrebne informacije za moje potovanje po 45 letih bivanja v Ameriki v Evropo. Tajnika Izletnega urada SNPJ, Jacoba Zupančiča, ki je bil pred letom tu v Jugoslaviji, sem naprosil, da me pouči o sedanjih razmerah in navadah v stari domovini. To je storil drage volje; napisal mi je še vakute cene raznih drav, akoci katere sem nameraval potovati. To mi je zelo prav prišlo. Dalje sta mi Zupančič in Olip natančno spisal na papir načrt, po katerem sem potoval skozi Svico. Teh predpisov sem se držal in moja pot je bila lahka, ker kažipot je bil tako natančno izdelan, da sem brez vsake težave videl najlepše kraje v Svici.

Naj omenim, da je bil prav večer (26. julija) tu v Črnomlju znanec Olip, ki me je posetil v hotelu Zakner, kjer je tudi prenočil s svojim bratom. Tako smo imeli prijeten sestanek v naši lepi Belokrajini. Olip je prišel iz Sarajeva, kjer je obiskal svojega brata, šefa sarajevske policije; v Črnomlju pa ga je sprejel drugi brat, finančar v Predgradu pri Poljanah v črnomeljsem okraju. Žal, da Olip ni imel časa dije tu ostati.

Na potu v domovino sem se bil oglasil tudi v naši ameriški metropoli, v Clevelandu, kjer sem ostal par dni. Naših Clevelandčanov ne bom kmalu pozabil, kajti imeli smo se izvrstno vase štiri dni, posebno v družbi P. Snelgerja, Roglija, A. Terbovca, I. Zupana, F. Černeta in mnogo drugih prijateljev in znancev. Iskrena hvala vsem; jim klidem na veselo svidenje! — Tudi v New Yorku sem se dobro bavaval par dni z mojnimi stari prijatelji in dne 16. junija ob 10. dopoldne sem stopil na morakega velika Leviathan, ki je kmalu zatem rezal valove proti Cherbourg.

Moja vožnja čez 'lužo' je bila udobna tako, kot bi bil v kakšnem hotelu. Kabine lepe, čiste, mize belo pregrnjene, na njih pa sveže duhteče rože. Kuhinja iz vrata, postrežba prvovrstna. Pač velika razlika na morakem velikanu sedaj, kot pa takrat, ko sem se peljal pred 45 leti v Ameriko! Sploh lahko rečem, da je potovanje na morju najlepši del celega potovanja. — V Parizu sem ostal štiri dni, ves čas v spremstvu mladega Borisa Kristana, ki tam pohaja višje šole in se izurja v francosčini ter v bančnih poslih. Mladenič mi je razkazal vse zanimivosti Pariza in Versaillesa. Ako bi ne bilo njega, tedaj bi jaz prav gotovo drugega ne videl kot veliko zakajeno pariško mesto. Ni mogoče vsega opisati, kar sem videl v Parizu, ker bi zelo preveč časa, omenim naj le najzanimivejše stvari.

Spomenik neznanega vojaka, palačo Louvre, ki je menda največji muzej na svetu. Samo zemljišče meri 900 metrov dolžine in 500 m širine. Kipi, sohe, slike raznih slikarjev svetovnega slovesa, prazgodovinski predmeti neprecenljive vrednosti v raznih umetniških galerijah. Ako bi Francosi prodali vse, kar je v tej palači in palači same, tedaj sem siguran, da bi samo s tem denarjem lahko plačali ves dolg Ameriki, pa še bi jim ostala lepa vsota denarja.

Napotili smo se tudi na vrh Eiffelovega stolpa, v katerem vozil

vzpenjača do polovice, potem pa zopet druga do vrha. Razgled z vrha tega stolpa je krasen po velikem Parizu. Obiskali smo tudi gledališče Magador, kjer so uprav predvajali opereto Rose-Maria. Potem smo šli v staro katedralo Notre Dame in pa v stari Mortmartre, kjer smo videli cerkev Sv. Sreca, ki še ni gotova, ima pa že sedaj 15 oltarjev. Takšne zgradbe še nisem videl. No, pa saj pravijo, da je Rockefellerjev denar največ postavil to cerkev.

Ogledali smo si tudi krasne pariške bulvarde in druge, zanimive stvari, kar je bilo mogoče videti v tem kratkem času, na primer dvorec in park, versailsko dvorano, kjer je bil podpisan mir svetovne vojne, in dolgo zeleno mizo. — Odpeljal sem se v Svico, v Zenevo, zvečer dne 26. junija. Druga dne sem si že ogledoval mesto Zenevo, ki je lepe mesto, kot katero drugo, kar sem jih videl v Evropi. Moram pa se mi je to mesto bolj dopadlo le zato, ker se nahaja v vsaki tretji hiši tovarna za ure. Potem pa po krasnem jezeru z lepim parkom na Montreaux, kjer sem ostal par dni in si ugledeval lepoto tega mesta, nakar sem se podal čez gorovje v isto tako lepo mesto Interlaken, kjer sem ostal dva dni. Divil sem se od tu švicarskim Alpam, katerih nekateri vrhovi so vedno s snegom pokriti. Videl sem tudi znano goro Jungfrau. — Tu je vedno mnogo tujcev, ki pridejo sem na letoviske, skoro polovica teh tujcev pa so Američani. Tako je bilo v hotelu Suisse dne 29. junija 75 Jenkljev iz vseh ameriških držav. Vozijo se v velikih avtomobilih in tako naredijo čez vso Svico. Zdelo se mi je kot bi se bil nahajal v Chicagu ali v kakšnem drugem ameriškem mestu, kajti povsod je bilo slišati angleščino.

Iz Interlakena sem se odpeljal na Lucerna, kjer sem se ustavil en dan, drugi dan sem bil v Zurichu. Dalje me je potpeljala v Inomost, kjer sem se ustavil le za nekaj ur in nato pa naprej v belo Ljubljano. V slovenski prestolici sem se nastanil v hotelu Slon, kjer sem kmalu dobil mnogo prijateljev iz Amerike in domačinov Ljubljanačev, ki so mi v veseljem razkazali novo Ljubljano. Med njimi sem v resnici preživel dobre in kratkečasne ure. Mislim, da sam Američani vedo povedati dovpite šale. Toda kaj so oni napravili malo številnim Ljubljanačom, ki povedo več dovptnic v enem tednu, kot Čikažani v enem celem letu! Povedati moram namreč, da so mi polzele solze po licih od smeha vsak večer, ko sem slišal pristne slovenske dovptne in šalivke. Potem pa ni čuda, da se nisem mogel od njih posloviti čeli teden. Pa so mi ob slovesu rekli, naj spet pridem, da se bo zopet nabrala torba novih. Dne 1. avgusta sem namenjen spet v Ljubljano, da zvem najnovejše ljubljanske "žoke."

Anton Kristan mi je razkazal zadržno gospodarstvo in naprave in druge naprave zadrugarjev in tudi celo novo naselbino lepih hiš na dva nadstropja, v sredini naselbine pa stoji zadržna pekarija. Videl sem vse ostale zaveze Zadruge, tako tudi Jugometalijo, kjer izdelujejo vsakovrstne hišne predmete. To je vse last delavcev-zadrugarjev. Vtis sem dobil zelo poveljen in se mi zdi, da zelo dobro napredujejo.

Dne 6. julija sem dospel v Črnomelj v Belokrajino — v svoj rojstni kraj. Nisem takoj bil v stanu spoznati in orientirati se, šele čez nekaj časa sem spoznal nekatero hišo in ceste, ko sem izstopil na postaji. Mesto Črnomelj se je zelo spremenilo v zadnjih 45 letih. Vse hiše so skoro prenovljene in večinoma nove. Mesto je precej napredovalo. Cela okolica pa je napravila name nekakšen čuden vtis, ker se mi to

zdi nekakšen novi svet — vse je nekam prenovljeno. Ko sem prišel na Otavec, v svojo rojstno vas, sem se počutil zadovoljnega, ker sem našel čiste hišice, z lepimi pohištvi. Ljudje sedaj pač boljše žive, kot so nekaj; so boljše opravljeni. Naši kmetje so se tudi modernizirali — premenili so namreč živino, buša je prešla iz Belokrajine in sedaj imajo neke sivkaste pasme govejo živino, ki se mi zelo dopade.

Mesto da bi bila vas Otavec večja, pa je za par številček manjša, kot je bila pred 45 leti. Zažgala jih je lokomotiva z iskrami, ki so uničile slamatne strehe. Železnica gre sedaj vprav čez sredo vasi. Kjer je bila rojena moja žena št. 10, ni več hiše in dobro sem moral pogledati, da sem našel mesto, kjer je stala hiša, ker trava je zarastla vsa znamenja, kjer so stali hlevi pa raste sedaj sadno drevje. Spremenilo se je veliko. Tako tudi v drugih vaseh — Sela, Rožanc, Petrova in Ručetna vas, posebno pa še Doblice. Tam, kjer so bili pred 50 leti najboljši kmetje in gospodarji, je sedaj vse podrt. — Povem naj še, da moja rojstna hiša št. 17 na Otavcu še stoji, kot nekdanj, lepo opremljena. Tam stanuje sedaj moj stari prijatelj Jakob Zupančič, oče Jakoba Zupančiča v Chicagu.

Lepa je naša Belokrajina, vendar pa ni vse kot bi moralo biti. Največje gorje je to, ker primanjkuje delovnih moči, ker vse beži v tujino. Le malo se vidi moških, ki bi bili v najlepših letih in sposobni za težka dela. Največ so stari in mladiči. Sedaj je že tretji teden mojega bivanja v Črnomlju, pa je en dan hušja vročina kot drugi. Nikdar si nisem mislil, da je tukaj tako huda vročina. Vse bo zgorelo; gromovje se je že pričelo sukati po nekaterih krajih in ljudje so začeli jamrati, kako bodo živeli, ako kmalu ne dežuje. Krompirja, koruze in zelja ne bo, ker je zemlja presuha in vsa razpokana. Sedaj bi bilo treba sejati ajdo, toda kdo bo oral in sejal v tako suho zemljo! Davki in naklade pa so od leta do leta večji. Vsek se pritožuje, da ni denarja in da ni kaj prodati. Ljudje, kar jih je sposobnih, beže v Ameriko, če morejo, ali pa v Kanado in Argentino. Ako bo še nekaj let trajalo to izseljevanje, ne vem, kdo bo doma zemljo obdeloval. Navadni poljski delavci dobri na dan po tri kovače, to je 30 dinarjev.

Tu se nahajati dve parni žagi. Delavec zasluži od 40, 45 do 50 dinarjev na dan. Hrana in drugo pa je skoro tako drago kot v Ameriki. Zaslužki so tukaj pač prenički, da bi odgovarjali dragini in potrebščinam, zato pa zgleda delavec, ko gre z dela, kot grešna duša — izdelan in ne zaslužil toliko, da bi si kupil potrebne hrane. — To naj zadostuje za danes, ker je pač hudo pisati v tej vročini, pa tudi časa nimam.

Pozdravljeni in na zopetno svidenje! — Jacob Stonich, v Črnomlju, dne 27. julija.

Zahvala za sodelovanje.

Sharon, Patagonia, Pa. — Tukajšnje mladinsko angleško poslušalstvo društvo "Liberty" št. 642, pripadajoče k Slovenski narodni podporni jednoti, je dne 29. julija priredilo svoj prvi piknik, ki je bil precej dobro obiskan in je uspešno izpadel. Posebno dobro so se ga udeležili člani in članice društva Slovenski dom št. 31 Slovenske narodne podporne jednote in pa rojaki iz okoliških naselbin.

Iskreno se zahvaljujemo v imenu mladinskega društva vsem udeležencem, domačim in okoliškim, ker ste z obiskom pomagali do večje društvene blaginje mladinskega društva. Čistega dobika je bilo \$50. Društvo "Liberty" se še posebno zahvaljuje bratu Antonu Bogulinu za njegov izredni trud pri pripravih za piknik; hvala tudi bratu Okornu, ki nam je zagradil številne poskočnih komadov v zadovoljstvo starih in mladih.

Za odbor — Joe Pakenich, član društva št. 31 SNPJ.

Usoden padec.

Chicago. — Julija Jiran, stara 54 let, je v petek umrla v okrajni bolnici radi poškod, katere je dobila prejšnji dan, ko je padla po stopnicah v svojem stanovanju, 2925 W. 29. St.

OPAZOVANJA

Hrvaški predalek.

Pesnik Tone Seličar ima dobro pesem o pravici, ki se nahaja v važnih predalekih. Mnoge delavske frakcije, skregane med seboj, zahtevajo pravico, toda vsaka frakcija jo hoče imeti v svojem predaleku. Na žalost so vsi predaleki prazni — pravice ni v nobenem. Kako, če pa je razkosano delavstvo ni zmožno doseči?

Zadnje čase je v Jugoslaviji precej hrupa. "Cvet morda", reprezentanti, se strelja in pobija med seboj in hrvaški voditelji zahtevajo ločitev od Srbije. Dobro znamenje napredka! Sloveni tudi niso bogve kako zadovoljni. Bosna in Črna gora tudi ne in Macedonci tudi ne. Vsa mešanica sili narazen.

Naši dobri Jugoslovani so vsi za svobodo, ali vsak jo hoče imeti v svojem predaleku. Vsaka provinca, vsaka pokrajina in magari vsaka vas naj bo zase svobodna. Ako se Hrvaška loči od Srbije, zakaj se ne bi Slavonija od Hrvaške in Banarja od Slavonije? Če bo Slovenija neodvisna, zakaj ne bi bila tudi Priklja? Živela belokranjska republika!

Smešno res. Jugoslavija, vsa skupaj kakršna je, še ni gospodarska enota. Nima industrijskega kapitala, nima pogojev za zdrav ekonomski razvoj. Pa se še hoče razrezati na manjše kose! Namesto da bi pametno računali s federacijo vseh balkanskih

in podonavskih dežel, v kateri je edina garancija za ekonomski obstanek in napredek, pa sanja jo o celim kupčku novih dvojnih in trojnih monarhij. Namesto da bi trezno razpravljali — ne samo Jugoslovani, temveč tudi drugi, ki niso nič boljši — o evropski federaciji z Rusijo vred, ki edina more dvigniti Evropo in bližnje afriške ter azijske kraje na stopnjo industrijske civilizacije neodvisno od ameriškega kapitala, pa se vsak zase dere in kaže na svojo pravico v svojem predaleku.

Kaj pa more človek pričakovati drugega od jackasov, ki vodijo ljudstva v Jugoslaviji, na Balkanu in po Evropi sploh? Ti ljudje so že deset let pijani in nadaljnih deset let bodo imeli mačka.

Medtem pa — in čisto prav je — ameriški bankirji zalagajo jackase z denarjem in si s tem prisvajajo prihodnja in druga bogastva Evrope.

Se deset let — in jackasi bodo lahko imeli vse historične in narodne "pravice", ki nekaj štejejo. Prav bo tako! Nekdo jih mora naučiti, ako se sami nečejo.

Delavcem na polju in v delavnici pa ne bo treba iti v Ameriko garat za profite Morganovih bankirjev, ker bodo lahko doma garali ameriškim gospodarjem in plačo dobe v svincu, ne v zlatu...

Pismo iz Beograda

Najrazličnejši komentarji o dr. Koroševi kandidaturi za ministrskega predsednika — Pax vobiscum! — Drugače vse po starem...

Beograd, 28. jul. — Z momentom, ko je kralj povelil mandat za sestavo nove jugoslovanske vlade načelniku slovenske ljudske stranke, dr. Antonu Korošcu, so se vneli po Beogradu najrazličnejši komentarji, kajti vse prej bi se lahko pričakovalo samo kandidature dr. Korošca za ministrskega predsednika — ne. Kandidatura je torej resno zainteresirala domalega vse politične kroge v Beogradu.

Najbolj pa so komentirali to novost sami poslanci jugoslovanskega kluba, to je poslanci SLS. Biti so vsi iz sebe, kajti kaj takega si niso niti v sanjah pričakovali, ker se je sam njihov šef dr. Korošec napram njim držal v veliki rezerviranosti. Ostali politični krogi, ki so klerikalcem precej bližni, so z respektom gledali na poslanstvo dr. A. Korošca.

Sicer je izgledalo, da bo dr. Korošec takoj sestavil novo vlado in da mu ne bo noben delal kakih posebnih preglavic. Toda to mnenje je bilo takoj prehitro in pretirano, kajti dr. Korošec je imel doslej silno težke boje z voditelji vseh onih bivših koaliranih strank, ki so se borile za ministrske stolčke. Nastopili so muslimani iz Bosne in zahtevali dva mesta v vladi, nastopil je sam stari Davidović, ki je dejal, da mora biti tudi zanj mesto v vladi in razkorčilo se je tudi sivi Velja Vukičević, ki ni hotel odnehati od nobene točke.

Vsa ta trenja ob Koroševi kandidaturi so izzvala seveda še hujše in ostreje komentarje političnih krogov, zlasti pa beograjskih časnikarjev, o katerih je znano, da znajo samo ubigati in ničesar drugega.

Toda dr. Korošec je kljub vsemu — šel naprej...

Zanimivo in interesantno pa je včerajšnje pisanje uglednega beograjskega lista "Politike" o kandidaturi in ministrskem predsedstvu dr. Antona Korošca. Ta list namreč v dolgem članku satirčno komentira dogodke v Beogradu, zlasti pa kandidaturu dr. G. Korošca in piše pod naslovom: Pax vobiscum! (Mir z vami!) — Op. dop.) naslednje:

Eto, zopet pop!

To pa ni sedaj, kakor bi dejali, kak valjiv far, temveč čisto nekaj drugega, kajti brez popa sploh biti ne moremo. Toda to je tisto: Sem pa tja, pa drži popa!

Politiki so po poklicu grešniki, gospod dr. Korošec pa je po profesiji izpovednik. Torej: za take politike-grešnike je potreben tak predsednik vlade — spovednik.

Skupščina bo sedaj, ako se sploh sestane, prej podobna samostanu, kakor pa parlamentu. Mesto zapisnika bodo čitali jutranje molitve, a namesto listkov za glasovanje se bodo delili od rezki hostije.

Če pa bo prišlo do kakakega vpitja, bo gospod dr. Korošec dvignil samo tri prste, v vis in zavpil: Pax vobiscum!

Vsi skupščinski zvonovi pa bodo zadoneli in oplašeni poslanci bodo klicali: Ora pro nobis! Prosi za nas...

Sicer pa bi tudi prepevali, pa je velika težava radi latinskega jezika. Od latinskih nabožnih pesmi je našim poslancem poznana samo še ona: Gaudemus igitur, juvenes dum sumus, pa je tudi ta že prevedena na pravoslavni jezik in se glasi: Veselimo se drugovi, dok smo jošte mladi!

In je tudi zelo verjetno, da se bo ta molitev pela najčeste v našem parlamentu in sicer kot molitev za kesanje za grehe...

Tolažljivo za nas pri tem sistematičnem podiranju parlamentarizma je sedaj to, da gremo polagoma in po vrsti: Najprej je bil predsednik vlade civilist, sedaj je pop, a po popu pride čisto naravno — general.

Se je dobro videlo: valj poskusi, da takoj po civilistu pride general, so se razbili ob trdnem gradu zastopnikov počasnega rušenja parlamentarizma.

"Ne! so rekli odločno — iti moramo po vrsti..."

Drugače pa je v Beogradu, tej prestolici Jugoslavije, prestolici Srbije in beograjskega parlamenta, vse po starem. Pasja vročina dela gospode "grešnike", da so prav leni in da se ničesar ne dela. Sicer se jako malo naredi tudi takrat, kadar ni vroče in je mraz, toda sedaj pa je treba imeti — rekord. Vaakemu svoje in ob svojem času. Tako tudi ljudje v Beogradu in direktorji v bankah, industrijah in drugod...

Preiskava glede tatvine opojnih pijač.

Washington, D. C. — Seymour Lowman, pomočni zakladniški tajnik, je odredil preiskavo o tatvini likerjev, ki so izginili iz skladišča Cosmopolitan kompanije v New Yorku. Uradniški družbe so obdolžili zvezne uslužbenke, da so oni odgovorni za tatvino.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

Vesti iz Jugoslavije

MARIBORSKI OBLASTNI ODBOR ZBORUJE.

izboljšanje prometnih sredstev. — Gradnja novih cest. Za razvoj planinstva in turizma v Sloveniji.

(Izvirno.)

Maribor, konec julija. Mariborski oblastni odbor vrši vseh dneh takozvano poletno zasedanje. Ljubljanski deslet je potreba še ni čutil in zato toliko bolj hvalevredno, da se je vsaj mariborski oblastni odbor spomnil, da ljudstvo hoče, da se zanj več naredi. Pa so zahteve ljudstva zato tudi toliko bolj ovržene, kajti, kolikor morajo tajski davkoplačevalci plačati je preveč in zato je treba poskrbeti, da pride vsaj nekaj takega denarja nazaj v ljudske roke, kateri je bil vložen čisto prislilim potom.

Mariborska oblastna skupščina je že zadnje čase precej delovala in priznati se mora, da je skupščina na Slovenskem edina, ki res nekaj dela. Da je njena delavnost tako velika ni pripisati preveliki aktivnosti lokalne večine, ki ima ves aparat svojih rokah, nego je to delavnost pripisati pritiskom opozicijskih skupšinskih poslancev, se rekrutirajo iz socialističnih demokratov, komunističnih in adičevskih vrst.

Posebno agili so v mariborski oblastni skupščini delavci socialistični zastopniki in zato je tudi delo skupščine, v kateri si ne nimajo odločne besede, veliko bolj intenzivnejše, kakor delo v ljubljanski oblastni skupščini, kjer je en sam delavci socialistični zastopnik.

V naslednjem hočem na kratko pokazati denarna nakazila, ki se bodo izdala za različne humanitarne zadeve ter za prometna sredstva, ki se bodo še letos izdala po štajerski Sloveniji.

Na izmed zadnjih sej mariborskega oblastnega odbora je med drugim sklenilo, da se dovoli bolnici v Ptuj večji kredit in posojilo, da se bo lahko napravila v bolnici centralna uravna, katere še ni. Za most v novenjski Bistrici se dovoli kredit 10.000 dinarjev in sicer o krajnemu občinskemu zastopu. Temu krajnemu zastopu v Slovenski Bistrici se dovoli kredit iznosu 15.000 dinarjev za tlačenje ceste, ki pelje iz Slovenije v Bistrico v Hošnico, Laporje in Peki. Zgradi se naj tudi cesta iz Veržeja na Borece. Predvideno je, da bi stala nad 25.000 dinarjev. Mariborski oblastni odbor dovoli za to ceno 15.000 dinarjev kredita ljubomernemu krajnemu zastopu. Cesta, ki vodi iz Konjic v Oplotnico, potreba popraviti, ker je v slabej stanju. Zato se kreditira za to ceno krajnemu zastopu v Slovenski Bistrici na 22.500 dinarjev. Črna na Stajerskem ima slabe ceste na svojem teritoriju. Tej občini se daje kredit v znesku 30.000 dinarjev, ki se ima porabiti izključno samo za ceste in za popravilo starih cest. — Med krajna cesta, ki spaja Maribor z Radlom je v zanemarnem stanju. Za to se votira iznosu 15.000 dinarjev krajnemu zastopu v Mariboru.

Mariborski oblastni odbor nameni, da je treba pospeševati planinstvo in turizem in da je treba dobiti turizem. S tem se zainteresiralo tudi inozemstvo na krasotah naših planin njihov dotok v Slovenijo bi prejel prebivalstvu lahko prav nove. Zato je treba planinstvo in turizem na Slovenskem podpirati in zanj zlasti pa Slovensko planinsko društvo zagotoviti nekaj denarja. Odbor nameni sprejeti sklep, da se financira podpre SDP (Slovensko planinsko društvo) in je v ta namen dovolj naslednje kredite: Podružnici SPD v Mariboru se dovoli kredit v iznosu 19.000 dinarjev. Prav tako podružnici v Ljubljani, kateri se dovoli kredit v iznosu 14.000 dinarjev. Ta denar podružnici lahko uporabita za čista. Priporočljivo pa je, da bi se za ta denar načrt za novo kočjo. — O-

IZ PRIMORJA

Malarija v Istri. Največ malarije je na otoku Sardiniji, potem v južni Italiji, na petem mestu je Primorje. V Istri je umrlo leta 1924 za malarijo 126 oseb, v tržaški pokrajini 10. Leta 1925 je umrlo v Istri 79 oseb za malarijo, v tržaški 4. Proti malariji je sicer započeta borba, ali fašistična vlada ima tisoč drugih skrbi in zato ni smisla za uspešne ukrepe proti širjenju malarije. V Istri je že zopet več smrtnih slučajev vsled malarije, ki bo še naraščala vsled slabih letin.

Žaljenje Duceja. V Furlaniji neprestano žalijo Mussolinija. Aretacije se vrše dan na dan in ni je vasi, v kateri bi ne bilo aretirance ali obojence radi razžaljenja ministrskega predsednika Mussolinija. Te dni je bil aretiran v Santini blizu Vidma slikar Leonardis, ker je izrekel nekaj za Duceja razžaljevalnih besed. Laški listi poročajo o tem z debelimi črkami. Leonardis čaka dolg zapor. Veliko je bilo sovraštva med Furlani in Lahji pred vojno, po vojni se je še povečalo.

O poštnih razmerah. Na Gorškem so vsi poštni uradi oddani v zakup za 300 do 1000 lir na mesec. Zakupnik mora za potrebo pospešeno sam skrbeti. Prva leta po okupaciji so ostali vsi poštni uradi na svojih mestih, nekateri so pozneje vzeli v zakup dotične poštne urade ali pošto ravnanje, ki je potrdilo le nekatere in ti so bili izpostavljeni neprestanim šikanam. Posledica je bila, da so odpadali in danes je že kakih pet domačih poštarjev in poštaric. Nedavno so vzeli pošto blivemu podgorskemu županu Dominiku, dasi ima italijansko odlikovanje. Poštariji ne smejo sprejemati slovenskih pripravnikov. Iz poštne urade na Grahovem so vrgli brezplačno slovensko pripravnico Marico Močnikovo. Tako so fašisti že skoro očistili vse poštne urade v Primorju in nameščeni so tam ljudje, ki ne znajo našega jezika. Slovenski človek mora vzeti s seboj tolmača, kadar gre na pošto, da se sporazume z laškim uradnikom. Če ne, se zgodi več, da se Slovenec, ki pride na pošto, razgovarja z uradnikom na prste! Sedaj je poštni urad nedostopen našim ljudem, kakor občinski, davčni in užitinski. Sikane, velike globe, za slovensko besedilo na razglednici dvojna tarifa! Pisma iz Jugoslavije se natančno pregledujejo. Pošta nam tajnost je pokopana.

Plačanci za finančne stražnike. 23letna Ana Eržen iz Zaplane je šla 15. avgusta lanskega leta čez mejo po plačance za finančne stražnike. Ko se je vračala, jo je prišla druga finančna patrulja in jo ogradila s sodišču. Erženova je izpovedala, da sta prišla k nji na dom dva finančna stražnika in vprašala, ali ima na prodaj plačance. Ker jih ni imela, sta ji rekla finančna stražnika, da naj preskrbi plačance za s onstran meje, ki je tam prav blizu. Erženova je to storila. Te dni je bila proti nji razprava v Gorici. Predsednik sodišča je rekel enemu prizadetih finančnih stražnikov: "Govorite resnico! Od vas je odvisno, ali bo obtoženka kaznovana ali ne. Če ne boste govorili resnice, vas dam zapreti, čeprav ste finančni stražnik." Erženova je bila oproščena.

Za izsušenje prevalskega močvirja pod Brdi je izdelan načrt, po katerem bi znašali toštvarni stroški 5.500.000 lir. Država bi prispevala 3.703.840, dežela 825.620, konsorcijski 970.540 lir. Pridobil bi se zemljišča, na katerem bi se nastanilo lahko 3000 oseb in v sosedini tudi par tisoč.

Eksemplična kazen je zadel fašista Ahila Donda v Krmini. Izključili so ga iz stranke, ker ni hotel odšteti prispevka, ki so mu ga naložili kot premožnemu človeku. V Krmini je živ protifašistični duh, čisto skrit tudi pod črno rjačo. Donda je premislil, da bi dal svoj težko prisluženi denar fašističnim postopcem, da ga zapijejo.

Semenišče na Velikem Lohinju, katero je osonoval zadržak škof, je bilo pred par dnevi slovesno odprto. V tem semenišču se bodo vzgajali novi fašistični duhovniki.

Medicina v davni preteklosti

O postanku zdravilstva so imeli vsi stari narodi številne legende in vsaka je na svoj način zatrjevala, da so bili prvi učitelji lečenja ran in bolezni — bogovi. Bajeslovje in početki zdravilstva so potemtakem tesno združeni; prvotnemu človeku se je zdelo vse, kar je presegalo njegovo obzorje, božansko. Kako torej ne bi bili božanski ljudje, ki so umeli z mazilom olajšati bolečino in ozdraviti rano?

Nazorno nam kaže zvezo med verstvom in zdravilstvom grško bajeslovje. Bog Apolon je bil zdravnik in njegovi ljubici Deifoba in Enona sta poučevali tudi o skrivnostih zelišč in dreves. Apolona pa so si verniki zamišljali v podobi solca, in ni li solnce eden največjih zdravnikov vseh časov in narodov? V tem primeru bi bil bog samo posebej obdarjena prirodna sila, ki ima zdravilno moč.

V starih grških knjigah bomo tudi o slovesnem kentauru Kironu, ki je bil čudovit polubog: spoznal se je v glasbo, čarodjstvo, vedeževanje, zvezdoznanstvo in medicino. Če tej postavi sledečo bajeslovni plašč, spoznamo davnega človeka, ki je utegnil biti kak svedec, a je vse druge prekosil po znanju in veščinah. Takega izrednega človeka je domišljija poslala v mitološki svet in ljudem se je zdel polubog. Vendar pa o njem vemo, da je prvi gojil v Tesaliji zdravilna zelišča in poučeval druge v lečenju. Med njegovimi učenci je bil tudi sloveči Askulap. Tudi ta je bil ognjen s plaščem verske domišljije, vendar iz legend o njem takoj spoznamo moža, ki je živel in bil človek kot vsi drugi da je le razumel in vedel več od svojih vrstnikov. K njemu so prihajali bolniki iz vseh mogućih krajev. Pravijo, da je obujal celo mrtve, zato ga je močnejši bog Zevs udaril s strelo. Askulap je praded sodobnega ranocelstva (kirurgije); izumil je ligature, obveze in sonde za rane. O njem vemo, da je uporabljal zelišča z narkotičnimi lastnostmi. Zapustil je dva sinova, ki sta se udeležila trojanske vojne in sta oba delovala kot zdravnika. Iz tega rodu je bil potokeleki zdravnik Hipokrat. Čeprav je torej Askulap ovit s tančico verskih bajk, a v njem enega izmed znanih očetov zdravilstva.

Prvi zdravniki, ki so jih ljudje uvrstili med bogove ali polbogove, so bržčas prinešali svoje prednosti od drugod ali pa so si jih pridobili z lastnimi izkušnjami. Ljudje so jih častili v templjih in slavili kot junake in to občudovanje ženjalnega, iznajdljivega duha je slej kot prej naravno. Ponekod je vplival tudi strah pred takimi ljudmi. Če čitamo, da so boginje in polboginje ljudje, ki so jih zasvovalje, umrtile s strupom, tedaj nam to pričuje, da so živele v davnih dneh žene, ki so imele kuhati in mešati razne strupe ter pripravljati napojne smrti ali napojne ljubezni, pa tudi oboje hkrati. V "Odiseji" čitamo o Cirki, ki je s strupom izpreminjala ljudi v svinje, bistroumni Odisej pa je poznal protisredstvo in mu ni mogla do živca. Cirina sestra kolhijska Medeja je slovela po smrtonosnih ljubezenskih napojih, ki jih je znala izborni izdelovati. Odpravila je strup podkasa, svinjske dušice in volčje črte. Kolhijska Medeja je nadalje začela prav v naših dneh toliko razkritičnega pomlajevanja. O nji pripoveduje stara legenda, da je vbrizgala Eeonu v žile sok nekega zelišča in ga pomladila.

Potemtakem vidimo pri teh božanskih zdravnikih čisto človeške orise; medicina davnih časov je bila skrivnost redkih, vanjo posvečenih ljudi, ki so vzbujali neizmerno spoštovanje in strah.

Drugače so Grki že zgodaj razbili razna zelišča, ne vedno v naprednem smislu. Tako je brljan sloveč kot zdravilo zoper pijanost, za omračenje je rabila zavorika, ki so jo uporabljali zlasti svečenice v pitijaskem zavetšču. Zelo čistan je bil mak. Boginja rodovitnosti Ceres je z njim pregledovala napad melanjolje, že omenjena Apolonova ljubica Deifoba pa je dala Eneji pred

njegovim odhodom na on svet majhne kroglice iz maka in strdi, da bi uspalval strašnega Cerberja. Stvar se je posrečila in — pristavlja bajka — posledice ni bilo, ker je med ublažil škodljiv makov učinek. Da ni manjkalo vraž in prazne vere, se ume samo o sebi. Silno so čislali meteorite, kamenje, ki je padalo z neba; bilo je zdravilo za vse bolezni.

Kmalu se je razvilo na Grškem nekaj, kar nas spominja Lurda; bilo je tudi tesno spojeno z verskimi in estetskimi momenti. Askulap so stavili templje po vsej Grčiji, na otokih Egejskega morja in v Mali Aziji. Najznamenitejši je bil tempelj v Epidauru. Ta prekrasna, močnega stavba sredi gozda je imela vrelce, čigar voda je baje učinkovala kot zdravilo. Nosedce žene niso imele dostopa in tudi umrti ni smeli nihče na tem svetem prostoru, zato so težke bolnike hitro odstranili. Zdravje je bilo združeno z verskimi obredi in so se godili čudeži, da so bolniki ozdravljeni vstajali pokonci in hvallili bogove, zlasti pa velikega Askulapa.

Askulapovi duhovni niso bili samo duhovni, marveč tudi lekniki in zdravniki. Pred vstopom je duhovniški kolegijski vsakega bolnika temeljito ispal in ga ni prepustil samemu čudežu. V tej pramati današnje bolnice je moral bolnik izvrševati svoji bolezni primerne telesne vaje, dajali so mu čistina sredstva, praške za bruhanje, razne pijače, bikovsko kri zoper krvav kašelj; tuberkulozni so morali uživati oslovsko meso itd. Zdi se da ti avetičniki niso bili navadni mazači in čarlatani, marveč so svoj zdravniški poklic jemali resno.

Počasi se je nabralo toliko izkušenj, dočim se je jelo z druge strani živahno razvijati prirodno znanstvo, da so Grki položili prve temelje anatomski medicini. Pojavila se je cela vrsta filozofov, ki so posegali s svojimi nauki tudi v človekovo zdravstveno življenje. Najpomembnejši je Platon, ki je vzpodbujal k vegetarijanstvu, t. j. k zametavanju mesene hrane, bolnikom pa je priporočal blažili vpliv godbe.

Njegov učenec Epipharm je videl v ohrovtu zdravilo za vse bolezni. Okron je skušal upeljati zdraviljenje z dijetom. Apolonid iz Keosa je priporočil perzijski kraljici za bolezen — ljubezen; ker pa ni nič pomagalo, je dala učenega zdravnika — ljubimca živega zakopati. Likurg je izdal v Sparti celo vrsto higijenskih odredb, ki očitujejo že precejšnjo javno zanimanje za zdravstveno blagostanje.

Grki so že v zgodnji dobi spoznali pomen masaže in telovadbe za zdravje; v prvem so včasih pretiravali. Prava zdravniška veda pa je jela kiliti v dveh kohah: prva je bila v Knidu, druga v Keosu. Knidski Eurifon je dal jeli čistino in bljuvalne praške, tuberkuloznim pa je svetoval, da naj uživajo mleko zdrave žene ali mleko oslice. Svoja učitelja v zdravilstvu je imenoval: Cas in Izuksnja. Demokrit je svetoval za bljuvanje izvleček iz popra, v ostalem pa je poznal kaj "barsarske" zdravila; tako se mu je na primer videla zelo učinkovita kost kakega sorodnika ali prijatelja. V keoski šoli je imel prvo besedo že omenjeni Hipokrat, ki ga današnji zdravniki imenujejo oče zdravilstva. Bil je občudovanja vreden zdravnik in globok mislec, ki je imel za svoj čas veliko znanja. Odlikoval se je po vestnosti in po drugih čednostih, tako da je bil za zdravnika v vsakem pogledu človeku mu rodu na čast. Njegov nauk poudarja, da se zdravnik opira na zdravilno moč same prirode; od njega imamo geslo: narava zdravi, zdravnik le oskrbuje. Posebno važne so se mu videla higijenske in dijetne odredbe. Uvedel je na pravo mero puščanje krvi, spoznal je vrednost kopeli, splovi je postavil zdraviljenje na umstveno in znanstveno podlago. Dasi je bila Grška takrat že na precejšnji kulturni višini, so vendar videli v njem božjega izvoljenca. Legenda pripoveduje, da so se v duplini njegovega groba naselile čebele in njihov med je imel posebno zdravilno moč.

(Konec jutri.)

Albin Čebular:

PESNIK

O mragu gre zamišljen skozi dreve, globoko sključen v težkih mislih. Pustite ga in ne motite s pozdravi. In če gre mimo vas s molkom na ustnicah, ne mislite, da se rodi v njem prezir. Ni mu mar, kdo ga sreča, ker je potopljen v svoje premišljevanje, in mu ni do gostov, zato ga srečate šele o mraku.

Piša, vedno piše, a ko je med vami, je nem, kakor da govoriti ne zna, in če le eno besedo izgovori, potem ves čas premišljuje, če je bila pravilna.

O, taki nismo mi, navadni ljudje. Mi govorimo vsakršen, kar nam pač pride, in vse je prav!

Veselim se. Miza ob mizi, ples in zabava ter petje brez kraja, tu v ospredju — on pa sedi tam doli sam, zapučen in se brati s bečači.

Čuden je ta človek. V sobi piše za ljudi, in ko je med njimi, se jim boji pogledati v oči, ker je plaah in ga je strah, da bi dejali, da se drena med nami ter da misli, da je kaj nad nami. O, saj vemo, da smo le mi milijonarji in da on nima nič.

Med berači sedi in s njimi govori — res, neko dušo pa ima, občutljivo; med berači ve, da je pri dobrih, ker siromaki so hvaležni; da imajo vsaj eno usmiljenje poleg sebe, on pa se čuti pri njih v blagem naročju in jim v zahvalo, ker so ga sprejeli, svojo pijačo da.

Po dnevu je plaal in šele ponoči se zabava in razvili, ko drugega skoraj nikogar več ni, ko so se že vsi razšli. Takrat, takrat šele pride med nas. Pa kaj to, da se nas šele sadi spomni?

Tisto opojno vino ga je izenajlo z nami. Vino nekako vse enakoduševne naredi. Pogleda ga, ko pogleda. Preje kot bi ne znal šteti do tri, in sedaj vsporedno z namitv družbi veselo živi.

DIPLOMATIČNA KASA VRE IN OBUJA SMEH.

(Nadaljevanje s 1. strani.) povabi. Kellogg in Chamberlain sta sicer ostrmela, toda ostala sta na svojem stališču, da Španija ne sme vladiti rdečkarjev v to kašo, kajti kasneje ona povabljen, da podpiše protokol pogodbe.

Zdaj je diplomatična kaša še bolj zmešana, kajti pojavila se vprašanje, kako naj Španija ostane zadovoljna in kako se naj državi Sovjetska unija proč od diplomatične kaše, ako bo Sovjetski uniji končno dovoljeno podpisati pogodbo? Kellogg se boji, ako Moskva prejme povabilo, da pride dne 27. avgusta na sestanek v Pariz, da Čičerin pride, spremljan od publicitete v časnikih, razmetaval bo amende in komentarje na deano in levo že dva dni preje, na kar se bo uvrstil za Kelloggom da podpiše pogodbo po alfabetičnem redu za U. S. S. R. (Združene socialistične sovjetske republike) takoj zdolaj za U. S. A. (Združene države amerike). In če se Rusija povabi kasneje, da podpiše pakt v Washingtonu, kdo naj zabrani Čičerinu ali Litvinovu, da se pripelje s posebno ladjo v New York in ga tam njegovi prijatelji pozdravijo v velikem številu in tako zadobi publiciteto za vlado, ki je vredna milijon dolarjev in katero Kellogg ne bo nikdar priznal?

Ako bi ne bilo zaradi Moskve, tedaj bi Kellogg dobrodošlo v Washingtonu, ki bi podpisal pogodbo zoper vojakovanje, ki jo je on izdelal. Hoover potrebuje velik demonstracijo švedov, Norvežanov in drugih, ampak Kellogg je oprezen —

Ženska ubila trgovca.

Coshoton, O. — V petek večer je bil ustreljen v svoji trgovini Edward Rose. Policija liče neznano žensko, katero so sosedje videli bežati iz poslojja, ko je bil oddan strel. — Rose je imel ljubavno razmerje z dvema ženskama in policijski domneva, da je bil umor izvršen radi ljubosumnosti.

Agilrajte za "Prosveto"!

Jon. Aleksander Gulanski:

Pohvala gospoda svetnika

Zgodilo se je tako nenadno. Niti pet minut ni trajalo. Sel sem zvečer domov. Iz moje samišljenosti me je sdrmlil nemir na cestnem ovinku ob Grand hotelu. V prečni ulici se je abirala množica. Iz množice na cestnem hodniku je prihajal šibek, točec klic: zategnjen a-a-a! Jedva sem pregledal množico, že sem alisal signal realnega avta. Privozil je na suhem asfaltu po glavni cesti — njegova pnevmatika je šumela kakor avila.

— Vidite, so že tu! — je govoril nizek glas.

Ozi sem se v stran: gospod mestni svetnik. Njegovo široko obličje je odsevalo v zadovoljnosti.

— Saj sem takoj rekel. Spodobnost, predvsem sposobnost, red!

Rdeča pušica kašipota je skočila na levo. Sijajni avto z modrimi črtami in krikanjem je zavil v stransko ulico ter se mehko zariil v množico.

Bolestni a-a-a je točil še vedno.

Gospod svetnik in njegov spremljevalec sta se mogla na lastne oči prepričati o sposobnosti reševalnega društva.

Na zadnji avtomobilovi steni se so odprla vrata. Iz snežnobele notranjosti je skočil mlad, prijazen zdravnik s modro čepico. Od zidu Grand hotela so se vodili artev. Sofer in strahnik sta popirala ali boljše rešila mlado deklico v siromani, na prah pretrgani bluzi. V luči svetlih kavarnskih oken se je med množico za trenotek zasvetila njena glava, bolešno nagnjena in razrušenih las. Iz zaprtih oči so kapljale solze. Iz odprtih ust je dihal neprestano šibki a-a-a kakor toba bolnega otroka. Od ustnic navzdol se je temnila črna črta.

— Joda se je napila, je počul gospod svetnik svojega spremljevalca.

Položili so deklico v avto.

Za njo je stopil na stopnico mladenič v siromani obleki in s sportno čepico. Pod pasuho je imel majhen hlebec kruha. Njegov obraz je okamenel v trdi kljubovalnosti, da se mora peljati s deklico.

— Zaka? — je trdo posegel vmes zdravnik.

Mladenič je nekaj odgovoril in razlagal.

Potislil so ga v stran. Vrata avtomobila so se spretno zaprla. Motor je zabrnul glasnije.

Gospod svetnik je pri vohu v kavarno pogledal na svojo zlato uro in zmagoslavno ugotovil:

— Vidite, saj sem vam takoj rekel, da vse to ne bo trajalo niti pet minut. Veste, pri nas vlada velik red!

— Gospod svetnik! — Sedaj je pozno ponoči. Stanujem sam. — Po obstoječem redu bi morala sedaj vladati nemotena tišina. Toda tu kličejo stene neprestano monotoni bolestni a-a-a!

Gospod svetnik!

Velik predor skozi Pireneje. Nedavno so otvorili novo železniško progo med Francijo in Španijo, ki veže obe državi po najkrajši poti skozi osrednje masive Pirenejev. Doslej sta vodili dve drugi progi med obema državama vzdolž obale na obeh koncih tega pogorja in sta bili precej nerodni. Sedanja direktna zveza je bila že davno v načrtu, a jo je bilo težko izvesti, ker zahteva celo vrsto predorov. Med temi bi meril samo predor pod goro Col de Somport 7875 m. Projekt zanj izhaja še iz časov Delcasseja, ki se je trudil leta 1904 z vso močjo, da bi obse sedni državni združili čim tesneje z gospodarskimi in političnimi pogodbami. Dela so se pričela že takrat, svetovna vojna jih je prekinila, a leta 1923 so jih znova vzeli v roke. Najtežje je bilo dovršiti 18 km dolgi elektrificirani del od Bedouxa (Francija) do Jace (Španija). Na tem delu leži mednarodni komertski predor. Ob njegovem izhodu na španjskih tleh leži velikanška mednarodna postaja Canfranc. In tako je po napornem desetletnem delu dovršena proga, ki veže francosko mesto Pau s špansko Saragoso.

Albert Jean:

NOVI ZDRAVNIK

Germaine je sprejela obiskovalca v hladni dvorani, ga objela in ga takoj peljala v mali salon, ki ga je ščitila mreža pred muhami.

— Tvojo brzojavko sem prejel v trenutku, ko sem zapuščal tovarno, je prišel Lucien in nadležal:

— Navil sem motor ter se odpešal. Kaj se je zgodilo?... Zakaj si me poklicala?... Kje je tvoj mož?

— Davi je odpotoval za tri dni, je odgovorila Germaine ter pristavila:

— Tri dni... Taki trije dnevi so dolgi!

— V treh dneh bova že zelo daleč, je objubil Lucien.

Napravil je par korakov po malem salonu ter se obrnil k Germaini:

— Torej nikakega obžalovanja?

— Kaj naj obžalujem?... Ti veš, kakšno je bilo moje življenje, preden sva se seznanila...

Brutalen mož, brez otroka žalosten dom... Niti enega prijetnega spomina, ki bi ga mogla vzeti s seboj...

— Ubogi moj otrok, je rekel Lucien in pritisnil njen žalosten obraz na svoja usta. Nato je lahko odrinil svojo ljubljeno ter prišel hitro:

— Poslušaj!

— Kaj pa?

— Slišim korake v dvorani!

— Z odprtimi usti in prestrašena sta oba napeto poslušala. Rdečica je pokrila njena lica. Bilo je brezdvomno, da je nekdo previdno stopal po parketu v dvorani.

— Skočil bom skozi okno, je predlagal Lucien.

— Ni časa za odstranitev mreže.

V tem trenutku je stopil njen mož v salon. Takoj so se vjeli pogledi obeh mož. Vzravnavala z zaplidenimi pogledi, sta opazovala eden drugega.

— Ta človek jo je torej mučil sedem let, si je mislil Lucien. Spoznal bi ga med tisočimi...

Te preveč svetle oči v strašnem obrazu... Brez srca... Pege kakor pri bolnikih na jetiki... Uboga, koliko je morala prestati pri tem brutalnem človeku...

In v isti minuti si je mislil Germainin mož:

— Čeprav sem tako bolan, vendar sem močnejši!... Moj samokres je nabit v žepu... Samo potegnem ga... Zadoštuje, da povem sodnikom, da sem tega mošča iznenadil v moji hiši in bom imel mir.

Germaine, naslonjena s hrbtom na okno, je parila na vsak gib svojega moža. Slutila je v žepu skrito pretnjo in je razumela, da mora razjasniti položaj.

Nenadno je zasvnel njen glas

v težki tišini. Pogumno se je nasmehnila:

— Kako da si se že vrnil, Jerome? Saj si vendar hotel odpotovati za tri dni?

Ne da bi čakala na odgovor svojega moža, je nadaljevala:

— Ta gospod je naš novi zdravnik.

— Kaj? Kaj praviš? je zaklical prevarani mož.

— Pravim, da je ta gospod naš novi zdravnik, je ponovila Germaine z največjo hladnokrvnostjo in dostavila:

— Doktor Bernard mu je odstopil svojo klijentelo... Gospod je napravil svoj zastopni obisk.

— Z avtom? je vprašal Jerome.

— Zakaj ne? je rekel Lucien in sedel v naslonjač, ki mu ga je določila Germaine. Zvijala mlade gospe ga je sprva presenetila, toda kmalu se je zavedel, da je igral svojo vlogo v Germaininemu smislu.

Jerome se ni dal premotiti. Kazal se je, kakor da bi bil pripravljen spodtakniti se ob nogo, ki sta mu jo pripravila oba krivca, toda svojo desnico s kazalcem na petlinu je obrnil v žepu.

S skrajnim naporom svojih živcev se je trudila mlada gospe, da bi v nadaljevanju svojega pogovora z Lucienom ne izdala nobenega polotaja. Lucien je porabljal še vsa strokovna izraza, govoril je o svojih študijah na

univerzi v Montpellieru, navajal imena in datume. Čez par minut je vstal.

— Že? je vprašal mož.

— Želim napraviti pred nočjo še par obiskov, je odgovoril lazi zdravnik.

Vsi trije so šli proti vratim, ki jih je odprla mlada gospe s tresočo roko.

— Grem naprej, da vam pokažem pot, je rekla Germaine.

V predsobi so bile skrite ozke stopnice, ki so vodile v klet. Slučajno so bila vrata, ki so sicer zakrivala stopnice, odprta. Germaine je v svoji zmedenosti spregledala zevajočo odprtino.

— Pozor! je zaklical Lucien.

Mlada gospe je stopila v odprtino in izginila v navpični kletki. Njen mož ni ganil niti z mezinom, da bi jo rešil.

Podzemni odmev je podaljšal ropot padca. Tresoč glas je klical:

— Pomoč! Pomoč!

— Pomagajte mi! je rekel Lucien Jeromu.

Oba sta se spustila v temo. Ko sta se zopet prikazala, je našel Lucien Germaino na svojih rokah kakor otroka.

Ranjenka je tiho vzdihovala. V njenih svetlih očeh ni bila samo bolečina, ampak tudi prestrašenost.

Oba sta jo skušala pripraviti do hoje. Toda se pri prvem koraku je pod težo telesa odpovedala leva noga.

— Noga je zlomljena, je izjavil Lucien.

Odneala sta jo v salon, kjer sta položila mlado gospe na divan.

— Najprej! je zapovedal s surovim glasom Germainin mož.

— Kaj hočete s tem reči?

— Vi ste vendar novi zdravnik, ali ne?

— Da, je odgovoril Lucien.

— Torej, povežite nogo!

Mož je potegnil iz žepa samokres in pomeril na svojega nasprotnika.

— Toda...

— Noč toda... naprej, ali pa ustrelim...

Mož sam je potegnil nogavico raz njeno nogo, ki je bila otečena.

— Hitite!

Pod pretnjo s samokresom je položil Lucien svoje neizkušene roke na njeno ranjeno in zateklo koleno. Pri tem dotiku je Germaine od velike bolečine glasno zakricala.

— Kot zdravnik pa nimate lahke roke, je rekel mož. Z njenim pogledom je zaželelo delo nespretnih protov na mučenem mesu svoje žene.

SNEŠNICE

Skrb in radovednost.

— Oh, gospod župnik, od samih skrbi me bo konec! je jadikovala vdova Čmerika.

— Verjamem, da imate križe po moževi smrti, a zoper božjo voljo ne smemo godrnjati, je je skušal tolažiti duhovnik.

— Žalost se že še prestopi, toda hujše so druge bolečine...

— Povejte mi, kaj imate na srcu.

Čmerika si je odkašljala in pričela: — Pred smrtjo mi je naročil mož, naj ga mrtvega oblečem v novo platneno srajco...

— Pa ste mu izpolnili željo?

— Oh, saj to je, kar me neprestano peče. Pomislite, akopost me je zapeljala tako daleč, da sem srajco razdelila: v sprednji del smo ga oblekli, ko je umrl, zadnjega pa sem shranila za otroka. Zdaj me pa neprenehoma skrbi, kaj počne mož na onem svetu brez srajce...

— Čmerika, ali ste zavoljo tega prišli k meni?

Žena se je spomnila, da ni varno sitnariti okrog resnega gosпода, krepila je proti izhodu in vzdihnila: — Veste, skrbi me in radovedna sem, ali bo tam na onem svetu kak zid ali stena, kamor se bo moj mož prislonil, da se mu ne bodo zaradi tega, ker mu manjka polovico srajce, preveč posmehovali.

Roparski napad.

Ona: — Gospod ropar, moj mož se mi tako smili.

Ropar: — Saj ga ne bomo ubili.

Ona: — Da, da, toda on bo moral meni zopet kupiti nove obleke in dragulje...

Nikolaj Rajnov:

MAMRA

— O Mamri nisi ničesar slišal? Daj, da ti pripovedujem o Mamri.

O, Mamra, zveneči sen srebrnih ozvezdij! O, Mamra, strma pot preko snegov in ledov!

Sahib, če si dobro spoznal globino duše, tedaj si spoznal Mamro.

O, Mamra, grob pravljic, dejanj in narodov!

O Mamri nisi ničesar slišal? Pripovedovati ti hočem o Mamri.

Mamra je duh — Mamra je žena. Mamra je vroča sanja in magična zakletev.

Mamro imenujejo Druzi na Libanonu veliko puščavo, v kateri umirajo ljubee dvojice, premamljene po vabljivih prividih.

Mamra je grob — Mamra je jok na grobu...

Tako je govoril stari gonjač velblodov, ko sem živel v njegovem šotoru.

— Strašna je Mamra, sahib!

— Kdo je Mamra?

— Mamra je tista, ki vse pomete s poti. Zaradi Mamre sem izgubil, ko sem bil še mlad, tri sto velblodov: Mamra mi jih je vzela!

— Ali je mamra simun (peščeni vihar v puščavi)?

— Ne, Mamra ni simun, Mamra je strašnejša od simuna.

In lepa Hanuka, njegova hči, ki je bila čula te besede, je vzela glinasti vrč s ramena in lasje, kakor smola črni, so ji nalik temnemu oblaku pali po ramah.

— Mamra mi je, ko sem bil mlad, izesala kri iz žil: ko da sem mesečen, sem blodil okoli in nisem našel miru.

— Ali je bila Mamra žroča bolezen?

— Ne, sahib! Mamra ni žroča bolezen, strašnejša je Mamra od žročnega ognja.

In Hanuka me je pogledala. V njenih očeh se je svetila zlata medina arabskega solca in je trepetal osvetni blisk beduinkega noža.

In jaz, nesrečni belec, sem drgetal pred njenim pogledom — in vendar nisem imel moči, da bi bil gledal drugam...

— Mamra peha človeka v grehoto in ga žene v zla dejanja. Mamra daje možu bodalo v roko in razbrzdava viharje v udih žene...

Mamra vodi človeka po potih, ki ga jih je sram — in človek zaničuje samega sebe, a nima moči, da bi se ustavil — in prepozno je, da bi krenil nazaj...

— Razumem: Mamra je blaznost!

— Ne, ni blaznost, sahib! Strašnejša je od nje. Mamra je opasnejša od duha, ki blodi. Iznenada navali na nas...

Hanuka je stala še vedno tam kakor prej.

Jezni blisk njenih oči je zara-

temnil sijaj njene demantne ogrlice.

Gledal sem jo kakor otrpelo v železen kip izpremenjen...

— Mamra je...

In stavec je pripovedoval, jaz nisem čul ničesar več.

Gledal sem Hanuki v oči — in sem videl svojo pogubo — in tedaj sem vedel — kdo je Mamra...

ZNIŽANA CENA KNJIG

KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J.

AMERIŠKI SLOVENCJI—izvrstna krasna knjiga, obsega 682 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$3.00
SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA—slovo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo...\$1.00
ZAKON BIOGENEZIJE—tolmači življenjskega zakona in splošni razvoj, knjiga iz katere samorete črpate mnogo naukov za telesno in duševno dobro...\$1.50
PATER MALAVENTURA—V KABARETU—samostojna povest iz življenja ameriških frančiškanov, in dolivljaj ruksa, izvrstno spopolnjena s slikami...\$1.50
ZAJEDALCI—različna povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovniških delavcev v Ameriki...\$1.50
JIMMY HIGGINS—krasna povest, ki jo je opisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovalci pa Ivan Molak...\$1.50
ZAPISNIK S. REDNE KONVENCIJE S. N. P. J., 282 strani mehke vezane, stane samo...\$1.50
HERBENICA—dramna v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehke vezane, stane samo...\$1.50
INFORMATOR—knjižica s vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—samo priporočljiva za članke—stane samo...\$1.50
Vse knjige skupaj vam pošljemo za \$7.00.

Plačilo pošte na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vink dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENCJI, vredno \$5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto \$7.80.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna \$1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto \$7.80.

Te velja za člana S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo \$3.00.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupno vrednost za \$2.80 knjige, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCI in HERBENICA in INFORMATOR ako nam pošljete svoto \$4.00. Ne člani pošljete \$4.00. Ali pa za \$3.00 pošljete list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Ne člani \$3.00.

Te vse velja za stare in nove naročnike. Vseč mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravitelje na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime

Naslov

Družina

Pošljam \$.....

Plačilo pošte

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V
TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, yizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA
CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE
NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijako delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Plačilo po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA

E. Werner:

Ob oltarju

Za "Prosveto" prevajal A. Šabec.

— Ignacij Lang je najpoštenjši kmet v okolici — je odgovoril pater Benedikt, s komaj prikrivano nevoljo; — do samostana je gojil vedno spoštovanje in še nedavno je rešil življenje patru Evzebiju, ko se je slednji potapljaj.

— Ali se je izpreobrnil?

— Ne!

— Torej mu odrecite svete zakramente, in če umre, mu odrecite tudi blagoslov in cerkveni pokop!

— Prevzvišeni!

— Pater Benedikt, ubogajte in molčite!

Pater Benedikt je res umolknil, toda njegova roka se je krčevito stisnila v pest v širokih rokavih halje, kar prelato ni bilo neopazeno.

— Kako je to, je povzel znova prelato, — da se ob vseh takih prilikah obračajo ljudje le na vas? Čemu ne na patra Evzebija, zakaj ne na druge samostanske duhovnike, izmed katerih nihče tako mračen in ljudem nedostopen kakor ste baš vi?

— Zato, ker morda kljub vsemu temu čutijo, da sem jaz tu edini človek, ki ima v prsih človeško srce!

Neprevidna beseda je bila izgovorjena. Ob vsaki drugi priliki bi bil prelato vzkipe, sedaj pa je ostal miren, kljub temu, da je bilo v tonu njegovih besed še nekaj drugega, kakor mir, katerega je zunanje kazal.

— Čuvajte se svojega srca in tudi svoje glave! Prvo je tukaj nepotrebno, drugo pa je na mestu samo tedaj, če se rabi v korist cerkve, kadar je slednja ogrožena. Ne pozabite, da ste obljubili cerkvi brezpogojno zvestobo, in dobro je, da se za časa naučite tudi svoje srce in glavo, da se pokorita tej obljubi, predno boste prisiljeni v to!

Benedikt ni ničesar rekel na to, in kaj naj bi bil tudi odvrnil?

— Kar pa se tiče one zadeve glede župnika Klemenca, sem si stvar že premislil ter sem pripravljen, izpolniti vam vašo željo. Odlili boste torej vi k njemu kot kaplan; pripravite se, da odidete v treh dneh v hribe.

— Hvala, prevzvišeni! — Mladi duhovnik se je hotel oddaljiti, ko mu je prelato naenkrat zastavil pot:

— S tem vas torej odpuščam začasno iz mojega nadzorstva kakor tudi iz nadzorstva samostana sploh. Vam so znani upi, ki jih goji moj brat, pa tudi jaz o vaši bodočnosti. Vi ste najmlajša in najpomembnejša moč samostana, zato ne želim, da bi nam šla ta moč v izgubo. Pater Benedikt! — prelato je težko položil svojo roko na ramo mladega patra ter mu pogledal pri tem globoko v oči — tam-le notri, ob oltarju, ste se zaobljubili cerkvi z dušo in telesom; ta prisega vas veže čisto in večno! Spominjajte se tega, kadar se vas bodo polastile izkušnje. Jaz vam dovolim oditi, kajti vem, da ste vsega zmožni, samo krive prisrge ne!

Benedikt je smrtno prebledel, toda je junaško vzdihnil opatov pogled. Redki so bili časi, da je prelato kaknega meniha na tak način pohvalil, in še redkejši, da bi ga v tako svetelnem tonu svaril; ponosni opat se je zadovoljeval navadno s tem, da je ukazoval in nepokorne kaznoval, — do svaril, zlasti očetovskih svaril, pa se ni skoraž nikoli ponizal. Mladi duhovnik je dobro čutil, da pomeni to opatovo svarilo vse več, kakor pa njegovo ponosno za-

držanje napram ostalim menihom; čutil je, da se tako govori samo a sebi enakimi.

— Vem, kaj sem prisegel, — je rekel zamolklo, — in kaj sem dolžan.

— Torej prav! — Prelatov glas je zadobil spet svoj običajni ton. — Sedaj pričakujem patra priorja, katerega bom obvestil o tem odloku. Pojdite zdaj in glejte, da boste pojutrišnjem pripravljeni za odpotovanje.

Jedva je Benedikt odšel s samostanskega vrta, ko se je pojavil pater prior, ki pa se je približal avojemu visokemu predpostavljene mu z mnogo večjo poniznostjo, kakor se je spodobila njegovemu dostojanstvu. V njegovih potezah je bilo nekaj lokavo-presečnega; najbrž se je bal, da je bilo v avdienci vendarle kaj govornega o "drugih stvareh", toda njegova bojazen je kmalu izgnila, ker je spoznal, da je neutemeljena. Prelat je bil tudi naprem priorju zelo milosten; govoril je z njim o vsem mogočem, končno pa dejal: — Da, še nekaj! Pater Benedikt nas bo te dni zapustil. Na svojo lastno željo bo odšel v hribe, kjer bo pomagati pastirovati staremu župniku Klemenu.

— Na svojo lastno željo? — Priorju je same osuplosti zastala sapa.

— Vi ste presenečeni? Tudi jaz sem bil, kajti ono mesto ni tako, ki bi si ga mogel človek želeči! Ali imate morda kako slutnjo, kaj je vzrok tej njegovi čudni prošnji?

— Niti najmanjša! Če ni morda to — — — prior kar ni mogel pustiti neizrabljene prilike, ki se mu je zdaj nudila, da ne bi očrnil pred prelatom tako osovražnega meniha — — — če ni morda to, da mu strogo samostansko življenje ne ugaja in da si želi večje prostosti.

Prelat je odmajal z glavo. — To že ne! To ni povzročilo rdečice na njegovem obrazu. Ali ste morda opazili, če se je v zadnjem času na koga navezal, če obuje z rodbinami v okolici in če prihaja v atike z ženskami?

— Ne, nikakor. Na svojih izprehodih išče samote in nikoli ne prestopi tujega praga, če ni to v lastnosti duhovnika.

— Morda se motim, — je dejal prelato zamisljeno. — Morda je to neke vrste pokora, da se še bolj odpre svetu.

— S pokoro je pri njem že davno pri kraju! — je dejal prior zlobno. — Že nekaj tednov je tega, kar je opustil vse molitve in pokoro. Vse to je opustil nasenkrt, kakor bi odrezal.

— Nu, gotovo je izprevidel, da je vse to nepotrebno! — je dejal prelato, — in če je tako, je storil popolnoma prav. Glede tega ga ne bom grajal. Ali imate sicer kako pritožbo glede njega?

Prior je okleval. Rad, oh kako rad bi se dal odprti svoje zatvornice, toda vedel je, da bo moral za vsako svojo obdolžitev doprinesiti dokaze. Prelat namreč ni bil mož, ki bi verjel praznim marnjam. Zato je prior siloma spravil iz grla: — Ne.

— Torej naj ostane stvar začasno tako, kakor stoji. Sicer pa obvestite med tem župnika.

— Prevzvišeni, — je prišel zopet prior s svojo hlapčevsko poniznostjo, — sicer se mi ne spodobi dajati nasvet